

Als jongere, word je in het veilig verblijf van vzw Grienta aangemeld vanuit **onveiligheid**. Eén van de kernopdrachten bestaat erin een **veilige omgeving** te creëren om jou tot rust te laten komen en vanuit deze herwonnen rust opnieuw te laten groeien.

Binnen vzw Grienta staat een positief, maar dan ook **veilig leef- en werkklimaat** centraal. Eén van de pijlers om dit klimaat te creëren en behouden, is **toezicht**.

In eerste instantie toezicht door zeer veel menselijk contact en heel veel fysieke nabijheid. Aanvullend door **cameragebruik met beeldweergave in functie van toezicht** om interacties en individuele leefomstandigheden, die een onveilig karakter kunnen hebben, op een veilige manier te laten verlopen. Zo kunnen wij er op maat van jouw traject voor jou zijn. Op onveilige situaties zoals seksueel grensoverschrijdend gedrag, fysieke agressie, zelfverwondend gedrag, fuges, levensbedreigend gedrag t.a.v. zichzelf of anderen, suïcide... toezicht houden en kunnen anticiperen, zorgt voor een basisveiligheid in een setting waarbinnen elke jongere kan groeien en begeleiders onvoorwaardelijk kunnen blijven staan.

Binnen vzw Grienta gaan we uiterst zorgzaam om met het gebruik van beeldweergave i.f.v. toezicht. Zo wordt dit enkel **proportioneel** ingezet om de taak als veilig verblijf uit te kunnen oefenen.

Er is een duidelijk **onderscheid** tussen **continue (systematische VBM) en tijdelijke (niet-systematische VBM) beeldweergave**. Er worden **geen camerabeelden opgenomen** en er is **geen geluidsdetectie**. Wél is er een duidelijke **procedure** rond hoe we **overgaan tot en omgaan met beeldweergave i.f.v. toezicht**.

De wetgeving rond **AVG (Algemene verordening beeldmateriaal)** en **DRM (Decreet rechtspositie van minderjarige)** staan hierbij centraal. Transparantie rond hoe we werken, is ons uitgangsbord. Alle belangrijke informatie vind je terug op de website.

De **camerawetgeving** van 21 maart 2017 (met het doel om misdrijven en overlast te voorkomen, vast te stellen of op te sporen) is hier **niet van toepassing**.

We gebruiken het begrip '**beeldweergave i.f.v. toezicht**' om duidelijk te kaderen dat het niet over het systematisch opnemen en verwerken van beelden gaat. Het is een middel om toezicht te houden, met steeds hetzelfde doel nl. bijdragen aan (basis)veiligheid voor jongeren en medewerkers. We houden in deze tekst rekening met de mogelijkheden, maar ook met de beperkingen, valkuilen en de bezorgdheden die beeldweergave i.f.v. toezicht met zich kan meebrengen.

De algemene omgang met cameragebruik i.f.v. vrije tijd, sociale media, verzameling fotomateriaal, vorming, ... wordt bewust niet in deze procedure 'beeldweergave i.f.v. toezicht' omvat, maar wel in de visietekst rond 'hoe spreken we af hoe we met elkaar omgaan'.

Belang van beeldweergave i.f.v. toezicht

Pedagogische visie

Vertrekkende vanuit de literatuur, kunnen we niet rond het belang van toezicht heen. Toezicht wordt gezien als een belangrijke component van effectief ouderschap/opvoeden en is één van de uitgangspunten binnen Nieuwe Autoriteit en Geweldloos Verzet. Uit onderzoek blijkt dat toezicht geassocieerd is met een afname van risicogedrag (antisociaal en delinquent gedrag) bij kinderen en jongeren en met een positieve relatie tussen opvoeders en ‘hun kinderen’.

Opvoeding wordt enerzijds gekarakteriseerd door warmte en responsiviteit en anderzijds door verwachtingen en toezicht. De opvoedingscontext en -vaardigheden hebben invloed op de ontwikkeling van sociaal- en antisociaal gedrag. Het gebruik van camera’s met beeldweergave binnen Vzw Grienta zorgt voor een extra vorm van toezicht. Een manier van toezicht houden bovenop de fysieke nabijheid en nooit ter vervanging ervan. De compatibiliteit van beide vormen van toezicht zorgt ervoor dat we warmte en responsiviteit kunnen blijven garanderen, ook als het moeilijk wordt.

Veiligheid

Veilig Verblijf zou z’n doel voorbijschieten mocht veiligheid geen centrale pijler zijn binnen onze werking. We streven naar een veilig leef- en werkklimaat voor zowel jongeren als medewerkers. Beeldweergave i.f.v. toezicht aan de hand van camera’s draagt bij aan infrastructurele, procedurele en relationele veiligheid. Alle drie zijn ze onlosmakelijk verbonden aan een veilig verblijf. Beeldweergave i.f.v. toezicht is infrastructureel ingebed, met een duidelijke procedure en optimale inzet op relationele veiligheid. Op die manier blijven we onvoorwaardelijk staan en is gedrag niet het breekpunt in de relatie. Het is vooral een hulpmiddel in een haalbare en correcte zoektocht naar meer veiligheid en ter voorkoming van zowel materiële als emotionele schade. Deze manier van werken, kan echter niet gezien worden als een garantie op veiligheid.

Leefklimaat

Het verlenen van zorg op maat binnen jouw traject kan in een veilig verblijf enkel in een veilige omgeving. Cameragebruik met beeldweergave i.f.v. toezicht draagt bij tot deze veilige omgeving. Hierbij maken we een duidelijk onderscheid tussen vaste camera’s, die **continu** beelden weergeven en camera’s op jouw individuele kamer die **enkel en alleen tijdelijk** ingezet worden wanneer nodig en steeds volgens procedure.

Het inzetten van cameragebruik i.f.v. **continu toezicht** kan volgens procedure enkel in de gemeenschappelijke ruimtes. Het in beeld brengen van deze ruimtes creëert de mogelijkheid om veilig te anticiperen op potentieel onveilige situaties of interacties. Het continue karakter van deze middelen zorgt ervoor dat dreigend gevaar voor jongeren, begeleiders en derden snel ingeschat kan worden én er indien nodig ingegrepen kan worden. Het snel kunnen inschatten van onveilige situaties, van dichtbij en vanop afstand, zorgt ervoor dat we jou kunnen beschermen van onherroepelijke schade en kansen kunnen geven om te groeien.

Een veilig verblijf is een oefenterrein met intensieve fysieke nabijheid van begeleiding, maar ook met cameragebruik met beeldweergave i.f.v. toezicht om het oefenterrein veilig te houden. Zo willen wij de slaagkansen vergroten om vanuit onveiligheid (bij opname), terug veiligheid te creëren en aan het einde van het traject veilig uit te kunnen stromen.

Het inzetten van camera met beeldweergave i.f.v. **tijdelijk toezicht**, op jouw kamer, kan tijdens de opnameprocedure en indien nodig gedurende het verblijf omwille van een onveilige situatie (suïcide, levensbedreigend gedrag, zelfverwondend gedrag, fysieke agressie, fuges...). Hierbij wordt steeds de afweging gemaakt of het tijdelijk toezicht, wat steeds als inbreuk op de privacy gezien kan worden, proportioneel is aan de potentieel gevaarlijke situatie. Je bent altijd op de hoogte als er tijdelijk toezicht met cameraobservatie is op de kamer. We gaan hier met jou over in gesprek en beluisteren hoe je dit ervaart. Bovendien is het ook visueel duidelijk of er al dan niet sprake is van beeldweergave i.f.v. toezicht op de kamer. Algemeen staat de camera op de kamer weggedraaid. Wordt deze toch aangezet, dan loopt dit volgens de procedure en is er rapportage terug te vinden in eCQare.

Werkklimaat

Een veilig leefklimaat gaat hand in hand met een veilig werkklimaat. Vzw Grienta zorgt ervoor dat het team binnen een veilige setting zijn taken kan uitvoeren, ook op momenten dat jongeren (potentieel) onveilig gedrag stellen. Het gebruik van camera's i.f.v. toezicht draagt hiertoe bij door, zonder extra collega's fysiek in de buurt te moeten hebben, toch te weten dat je er niet alleen voor staat. We houden toezicht voor elkaar en zijn nabij vanop afstand wanneer het nodig is. Dit zet mensen in hun kracht en zorgt ervoor dat we onvoorwaardelijk kunnen blijven staan.

Gebruik van camera's zijn niet meer uit het dagelijkse leven weg te denken. Binnen vzw Grienta vinden wij dit echter geen evidentie en zijn we naar ons team, en derden, toe heel transparant over de finaliteit van deze vorm van toezicht. De continue beeldweergave is duidelijk zichtbaar en bij het betreden van het veilig verblijf, geven we aan dat deze geen beelden opnemen noch geluid waarnemen.

Het team is ervan op de hoogte dat toezicht binnen Vzw Grienta het tegenovergestelde is van controle. Wat er op de camera's gezien wordt, kan nooit stof geven tot evaluatie, maar wel tot pedagogische ondersteuning i.f.v. incidenten en waar nodig. Ze bieden ons extra mogelijkheden om jongeren en elkaar te ondersteunen, maar zullen nooit de persoonlijke aandacht van de begeleider of de ondersteuning door collega's vervangen. Hoe het gebruik van camera's door het team gepercipieerd wordt, is voor ons van groot belang en kan dan ook op elk moment in vraag gesteld worden.

Informatieplicht (intern en extern gebruik)

Continu toezicht

In de gemeenschappelijke ruimtes is er continu cameratoezicht. Zowel jongeren, werknemers, context als derden worden hiervan ingelicht eens ze Vzw Grienta binnenkomen. Jaarlijks wordt dit geëvalueerd op team, beleidsteam en stuurgroep en communiceren we dit met alle betrokken partijen.

Tijdelijk toezicht

In jouw individuele kamer vertrekken we vanuit de visie dat er enkel cameragebruik met beeldweergave i.f.v. toezicht wordt gehouden indien dit proportioneel of op jouw eigen vraag is. Camera's staan standaard uit, maar kunnen geactiveerd worden volgens het stappenplan vrijheidsbeperkende maatregel (laatste pagina).

Bij instroom schalen we, aan de hand van alle beschikbare info, in hoe we een opstart veilig kunnen installeren en brengen we in kaart wat jij en wij daarvoor nodig hebt/hebben. Als blijkt dat cameragebruik met beeldweergave i.f.v. toezicht aangewezen is, doorlopen we het stappenplan vrijheidsbeperkende maatregel. Afhankelijk van de conclusie gaan we over tot beeldweergave i.f.v. toezicht of niet. In het stappenplan wordt gerapporteerd hoe lang deze maatregel zal duren en wanneer deze geëvalueerd dient te worden. Als er gedurende het traject situaties zijn waarvoor ook beeldweergave i.f.v. toezicht in aanmerking komt, doorlopen we het stappenplan en installeren we de procedure met zelfde bovenstaande werkwijze.

Je bent gedurende het gehele traject op de hoogte van de beeldweergave i.f.v. toezicht op jouw kamer.

Overgaan tot beeldweergave i.f.v. toezicht

Zoals bij de pedagogische visie aangegeven, zien we in vzw Grienta cameragebruik met beeldweergave i.f.v. toezicht als een cruciaal handvat om tot een positief en ontwikkelingsgericht leefklimaat te komen. Wanneer we overgaan tot beeldweergave i.f.v. toezicht, doen we dit met respect voor de eigenheid en de privacy van zowel jongeren, werknemers als derden. We laten ons hierin leiden door de **rechtspositie van de minderjarige** en de **AVG**. We willen als organisatie geen inbreuk doen op iemands rechten en nemen bij elke beslissing jouw belang en privacy van de betrokkenen mee in onze overweging.

Decreet Rechtspositie Minderjarige

Binnen onze voorziening engageren we ons om niet over te gaan tot beeldwaargave i.f.v. toezicht zonder voorafgaande afspraken. We vertrekken steeds vanuit de zorg voor jou en bewaken dat beeldweergave i.f.v. toezicht enkel vanuit dit uitgangspunt behandeld worden. Daarnaast zal er onder geen beding toestemming gegeven worden om beelden weer te geven die de intentie hebben de intimiteit van een persoon te schaden, noch zullen er beelden gemaakt worden om

informatie op te doen over de filosofische, religieuze, politieke, syndicale gezindheid, etnische of sociale origine of seksuele leven van jongeren. Het beeldscherm is zo opgesteld dat het enkel zichtbaar is voor medewerkers die de procedure kennen.

DRM rechtspositie minderjarige. <https://www.rechtspositie.be/>

Wet tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer:

www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=1992120832

Privacy (AVG)

De camera's met beeldweergave i.f.v. toezicht binnen Vzw Grienta worden enkel gebruikt in het kader van beveiliging en opvolging van jongeren. Dit maakt dat niet de camerawet, maar wel de AVG (Algemene verordening beeldmateriaal) van toepassing is. De verwerking van persoonlijke informatie, door beeldweergave van personen, moet aan de principes van de AVG voldoen. Later meer over hoe we exact omgaan met de verwerking van deze data.

De verwerking van de informatie moet proportioneel zijn en rechtsgrond hebben. In het decreet Integrale Jeugdhulp staat dat voorzieningen gegevens van jongeren mogen verzamelen voor het aanbieden van hulp, maar enkel indien dit noodzakelijk is.

Vzw Grienta zet enkel cameragebruik i.f.v. toezicht in als het proportioneel is en wanneer dit absoluut noodzakelijk is voor het veilig verblijf om haar taken uit te kunnen uitvoeren. Volgens stappenplan wegen we dan ook zeer grondig af of er geen minder ingrijpende mogelijkheid is om de hulp aan jou vorm te kunnen geven. Enkel wanneer er geen enkel ander alternatief is, zal er voor **tijdelijke beeldweergave ifv toezicht op jouw kamer** gekozen worden.

Met camera's i.f.v. toezicht in de **gemeenschappelijke leefruimten** gaan we evenzeer voorzichtig om. We sluiten uit dat beelden worden vastgelegd (opgenomen) en verzamelen niet systematisch gegevens, waardoor er geen gevoelige gegevens verzameld worden. De aanwezigheid van camera's is enkel een verlengde van de aanwezigheid van begeleiding. Het vervangt nooit de aanwezigheid van de begeleider in een gemeenschappelijke leefruimte. We gaan enkel over tot continu toezicht als er geen andere, minder ingrijpende mogelijkheid voorzien is om de hulp aan de jongere vorm te geven.

Beelden worden bij regel niet opgenomen in Vzw Grienta. Uitzonderingen hierop kunnen zich enkel voordoen bij opgelegde maatregelen door directie of bestuur. In dit geval zal de data conform de camerawet toegepast worden.

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/thema-s/camera-s-en-uw-privacy/bewakingscamera>

Motivering en registratie (procedure)

Vooraleer men tot cameragebruik met beeldweergave i.f.v. toezicht kan overgaan, overwegen we altijd eerst andere (minder ingrijpende) maatregelen. Enkel wanneer deze maatregelen het beoogde resultaat niet bereiken, gaan we over tot cameragebruik. We maken hierbij de evenwichtsoefening dat de inzet van camera's in verhouding is met het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer van jongeren en begeleiders en de verhoging van de veiligheid. De doelstelling wordt binnen vzw Grienta vooraf duidelijk gecommuniceerd naar de verschillende betrokkenen.

Cameragebruik met beeldweergave worden enkel gemaakt met materiaal eigendom van de voorziening. Andere opnameapparatuur (zoals ook een GSM) mag hiervoor niet gebruikt worden.

Voor we beslissen of we overgaan tot beeldweergave wordt door de betrokkenen het stappenplan (zie laatste pagina) voor het invoeren van een vrijheidsbeperkende maatregel ingevuld. Het gebruik van **tijdelijke** beeldweergave wordt steeds geregistreerd bij de niet-systematische vrijheidsbeperkende maatregelen in eCQare onder 'incidenten'. **Continue** beeldweergave wordt aangevuld bij de systematische vrijheidsbeperkende maatregelen. Deze maatregelen worden steeds besproken met het netwerk.

We willen het gebruik van beeldmateriaal op een correcte en transparante manier laten verlopen. Duidelijke afspraken zijn daarom onmisbaar.

Verwerken en bespreken van beeldweergave i.f.v. toezicht

Binnen Vzw Grienta gaan wij zorgzaam om met het gebruik van camera met beeldweergave en wat er gebeurt met informatie die geobserveerd wordt. We hanteren enkel beeldweergave en nemen geen beelden op. Er is een duidelijk kader over hoe we met deze data omgaan en hoe we de geobserveerde informatie via incidenten in eCQare registreren, rapporteren, bespreken en evalueren.

Registreren/rapporteren

In het geval dat er, tijdelijk extra toezicht via **beeldweergave is op jouw kamer** zal de **informatie** die hieruit voortkomt steeds gerapporteerd worden in eCQare. Deze info is terug te vinden onder incidenten > **Observatie en rapportage beeldweergave kamer**. We gaan jou niet systematisch observeren, we doen dit enkel als er duidelijke indicaties zijn waardoor beeldweergave nodig is. Het gaat hierbij over fysieke agressie, zelfverwondend gedrag, levensbedreigende agressie, suïcidaal gedrag, of wanneer je als jongere zelf aangeeft je veiliger te voelen met wat extra toezicht vanop afstand.

Wanneer je gebruik maakt van één van de boksen (procedure VBM / maatregelen die mijn vrijheid kunnen beperken en omgaan met incidenten) wordt er systematisch toezicht gehouden.

In de Inboks, Outboks en Playboys kan er naast de beeldweergave ook co-regulatie en extra begeleiding voorzien worden. Dit om jouw veiligheid te garanderen, in te kunnen grijpen wanneer nodig en uit pedagogische overweging nl. om samen met jou na te kunnen denken over gedragsalternatieven die kunnen werken. Als we bijvoorbeeld zien, dat boksen op de boksbal helpt om je emoties te reguleren. Kunnen we samen nadenken over welke soortgelijke uitlaatkleppen er in je thuiscontext mogelijk zijn. Zo werken we samen aan adaptieve manieren om met onze emoties te leren omgaan.

In de Safeboks is er geen aanwezigheid van begeleiding en geen mogelijkheid om te co-reguleren, er is enkel camera met beeldweergave i.f.v. toezicht om de veiligheid te garanderen en de VBM zo kort mogelijk te houden.

Bespreken

De persoon die het incident observeerde en registreerde in eCQare maakt hier een agendapunt van voor op de teamvergadering. Tijdens de teamvergadering wordt besproken wat we uit de rapportage kunnen halen, welke stappen er eventueel ondernomen kunnen worden om onze zorg op maat binnen jouw traject te optimaliseren.

Evalueren

We engageren ons binnen Vzw Grienta om de noodzaak, het nut, de inhoud en de wijze waarop de **continue beeldweergave i.f.v. toezicht** ingezet wordt, minstens jaarlijks na te gaan. Hierbij houden we rekening met de stem van de jongeren en het team om, vooral, ruimtes die iets meer nood hebben aan dialoog, onder de loep te nemen.

Het **tijdelijke cameratoezicht** wordt doorlopend geëvalueerd op het teamoverleg, daar dit nooit langer dan nodig ingezet wordt. Het vertrekpunt is steeds de jongere en als team zijn we hierbij kritisch naar onszelf en elkaar. Wanneer tijdelijk toezicht niet langer proportioneel is, valt dit onmiddellijk weg. De stem van de jongere staat ook hier centraal. Jongeren die zelf meer toezicht wensen, mogen dit op elk moment aangeven.

Stappenplan VBM met beeldweergave i.f.v. toezicht

Het gebruik van camera met beeldweergave i.f.v. toezicht wordt gecategoriseerd onder vrijheidsbeperkende maatregelen en vraagt om een doordacht gebruik ervan. Met ons stappenplan proberen wij de aanvullende vorm van toezicht net een verruimend karakter te geven en geen beperkend.

Stap 1 Analyse van de situatie

Situatie wordt besproken en geanalyseerd op de teamvergadering met beleidsteam

- Wat leren we uit observatie?
- Wat zijn mogelijke betekenissen van het gedrag?
- Wie ondervindt hier hinder van?
- Gaat het over een systematische (continue) of niet-systematische (tijdelijke) maatregel?

Stap 2 Notie van gevaar?

De notie van gevaar is een absolute voorwaarde om tot VBM over te gaan.

- Is er een notie van gevaar (*)?
- Wat riskeren we als we niet kiezen voor een vrijheidsbeperkende maatregel?
- Welke risico's accepteren we?

(*) De aanwezigheid van gevaar en onveiligheid:

- agressie naar zichzelf
- agressie naar anderen
- agressie naar materiaal
- seksueel grensoverschrijdend gedrag
- levensbedreigende agressie
- suïcidaal gedrag
- fuges

Is er geen **gevaar/onveiligheid**, dan is er geen reden om over te gaan naar stap 3: het invoeren van een vrijheidsbeperkende maatregel

Stap 3 Het invoeren van een vrijheidsbeperkende maatregel

- Wat beogen we met de vrijheidsbeperkende maatregel?
- Wat is de minst ingrijpende maatregel voor de jongere?
- Wat zijn mogelijke alternatieven i.f.v. minder ingrijpende maatregel voor deze jongere?
- Op welke moment wordt de vrijheidsbeperkende maatregel toegepast?
- Is het een systematische of niet systematische VBM?
- Welke duur wordt er afgebakend? Dit steeds in overeenstemming met de noodzaak van het moment.

**Stap
4** **Communicatie**

- Begeleidercontext licht het netwerk in.
- De maatregel VBM wordt steeds ingevuld in eCQare

**Stap
5** **Evalueer**

**Systematische VBM
binnen 1 maand:**

- Is de nieuwe vrijheidsbeperkende maatregel doeltreffend?
- (Hoe) moet er bijgestuurd worden?

Minstens jaarlijks:

Van waaruit is de vrijheidsbeperkende maatregel ontstaan?

- Is dit nog steeds van toepassing?
- Is er nog steeds een notie van gevaar aanwezig?
- Is de duur, intensiteit, vorm, beleving, ... van de vrijheidsbeperkende maatregel nog steeds in proportioneel/ in verhouding?
- Bieden we voldoende kansen (tot ontwikkeling, leerproces, ...)?

Niet- systematische VBM

Wekelijks/tweewekelijks:

- Wekelijks i.f.v. beschikbaar overlegmoment
- Is de vrijheidsbeperkende maatregel doeltreffend?
- (Hoe) moet er bijgestuurd worden?

Minstens maandelijks:

Van waaruit is de vrijheidsbeperkende maatregel ontstaan?

- Is dit nog steeds van toepassing?
- Is er nog steeds een notie van gevaar aanwezig?
- Is de duur, intensiteit, vorm, beleving, ... van de vrijheidsbeperkende maatregel nog steeds in proportioneel/ in verhouding?

Bieden we voldoende kansen (tot ontwikkeling, leerproces, ...)?

Stap 6 Pas aan

Na evaluatie 2 opties:

- VBM verder laten doorlopen opnieuw evalueren na de afgesproken tijd.
- VBM laten wegvallen en dit communiceren naar de betrokkenen.